

Omstreden lichtheid in het bezette Parijs

'April in Parijs' van Michael Wallner

Boeken - 16 november 2006

(16 november 2006) Michael Wallners spannende roman 'April in Parijs', over de liefde tussen een Wehrmachtsoldaat en een Franse verzetsstrijdster, is internationaal een succes. Maar in Duitsland valt de apolitieke lichtheid ervan niet in goede aarde. Deze maand verscheen de Nederlandse vertaling.

Eigenlijk was niemand zo verbaasd door het internationale succes als de auteur zelf. De Oostenrijker Michael Wallner woont al meer dan tien jaar in Duitsland en schreef drie boeken, die geen van alle echt doorbraken. Ook voor 'April in Parijs' leek een plek in de vergetelheid weggelegd. Tot de *Frankfurter Buchmesse*. "Ik zat met mijn vrouw in Italië. Plots ging om het half uur de telefoon. Het was mijn uitgever. Engeland had interesse, Nederland en de Verenigde Staten. Onvoorstelbaar." Aan het eind van de dag kochten uitgeverijen in dertien landen de rechten van het boek. Het aloude principe 'de Tweede Wereldoorlog verkoopt altijd goed', zoals Hans Verbeek, de Duitsland-correspondent van tijdschrift *Elsevier* opmerkte, deed weer eens opgeld.

Stampende laarzen

De internationale zegetocht van 'April in Parijs' mag geen verrassing heten. Het boek is vlot geschreven, spannend, en - voor een Duits boek over de Tweede Wereldoorlog uitzonderlijk - licht verteerbaar. De eerste filmproducent heeft zich inmiddels bij de Oostenrijkse auteur gemeld.

Hoofdpersoon is de 22-jarige Duitse Wehrmachtsoldaat Roth, een weinig krijgshaftige tolk die zijn dagen in het bezette Parijs van 1943 slijt met rondwandelen en mijmeren. Hij heeft geen enkele frontervaring, het decor van zijn bestaan vormt de onwerkelijk vredige Franse hoofdstad. Het enige waar de tolk last van heeft, zijn de vijandige blikken die de Parijzenaars hem toewerpen op weg naar zijn werk in een anoniem Wehrmachtbureau.

Roth, die vloeiend Frans spreekt, wil niets liever dan opgaan in de massa. Een Parijzenaar onder de Parijzenaars zijn, geen bezetter. Vroeg in het verhaal zet hij zich over zijn reserves heen en waagt zich de straat op in burgerkleding; de kans

op de kogel door een Wehrmacht-executiecommando neemt hij op de koop toe.

Het verhaal krijgt steeds meer vaart als Roths Franse alter ego Antoine tijdens zijn omzwervingen de beeldschone Française Chantal tegenkomt, dochter van een boekhandelaar. Roth, die inmiddels is overgeplaatst naar de folterkamers van de SS, is verkocht en zet vanaf dat moment alles op alles om de identiteit van de vrouw met het kastanjebruine haar te achterhalen. Als blijkt dat Chantal diep betrokken is bij het verzet, stapelen de problemen zich snel op. In een adembenemend tempo volgt een relaas van vluchtig geluk, invallen en stampende soldatenlaarzen in nauwe steegjes. Roths loyaliteitsconflict eindigt in de cel van zijn voormalige werkgever, waaruit hij pas na halsbrekende toeren weet te ontsnappen.

Brekende botten

Duitse recensenten kon dit verhaal niet echt bekoren. Het boek was te lichtvaardig, 'pseudocomplex' en nooit echt origineel. Ergens hebben ze een punt. Wallners boek stelt geen vragen, maar laat de lezer meekijken over de schouder van de hoofdpersoon. Het verhaal blijft daardoor wat oppervlakkig. 'April in Parijs' heeft meer weg van Paul Verhoevens 'Zwartboek' (NI, 2006) dan van Marc Rothmunds 'Sophie Scholl' (D, 2004). Het boek grossiert in grijsgedraaide elementen uit films en spionagethrillers over de Tweede Wereldoorlog. Een onmogelijke liefde in Parijs, klakkende soldatenlaarzen, sadistische SS-mannen in zwarte uniformen, zoeklichten en wantrouwige leden van de *Résistance*, het komt allemaal erg bekend voor.

Ook de geloofwaardigheid van het plot laat te wensen over. Zo wordt de ratio van de lezer aardig op de proef gesteld door de bovenmenselijke manier waarop Roth in de tweede helft van het boek een ware orgie van bottenbrekende foltering weet te doorstaan, te pletter valt van een dak en zelfs in volkomen gebroken staat kans ziet van Parijs naar Normandië te lopen.

Ingetogen

Maar de roman reduceren tot een spannend geschreven Hollywood-thriller over liefde en oorlog zou het boek van Wallner tekort doen. Zijn werk heeft twee gezichten. Met name de eerste hoofdstukken bekoren door hun ingetogen stijl, subtiele spanningsopbouw en elegante sfeerbeschrijvingen. Wallner toont zich een meester van het treffende detail en wekt de straten en inwoners van het bezette Parijs tot leven zonder kitscherig te worden.

Daarbij is 'April in Parijs' verfrissend, juist omdat het door een Oostenrijker is

geschreven. Weinig Duitstalige schrijvers hebben zich gewaagd aan een apolitieke liefdesgeschiedenis in bezet Europa, laat staan aan een verhaal dat zich ontrolt als een filmscenario. Niet voor niets kondigde de *New York Times* Wallners werk aan als "de nieuwe Duitse roman". Eindelijk zijn de Duitsers eens af van dat zware en neerslachtige, schreef de krant.

Kameleon

Het boek is volgens Wallner ontstaan uit zijn fascinatie voor het lot van de buitenstaander in den vreemde en is niet noodzakelijkerwijs een liefdesgeschiedenis. "Het motief van mijn boek is de vreemdeling die op een plek is waar hij gehaat wordt, maar die desondanks probeert ermee verbonden te raken. Mijn boek gaat over het gedrag van gewone mensen in uitzonderlijke situaties. Het verhaal had zich evengoed Bagdad anno 2006 kunnen afspelen."

De Duitse kritiek op zijn werk heeft Wallner niet verrast. "Het is in Duitsland nog altijd heel moeilijk een verhaal te vertellen over de Hitlertijd zonder steeds weer de schuldvraag te stellen. Maar zestig jaar na dato moet dat toch kunnen. De afstand in tijd schept ruimte voor nieuwe benaderingen. Neem Roth. Die is niet goed of slecht, hij is eigenlijk heel gewoontjes. Als hij iets is, dan is hij een kameleon."

Wallners roman gaat echter niet voorbij aan de routine van terreur onder de Duitse bezetting. Alleen velt de auteur geen oordeel, maar laat hij de lezer de bezetting beleven door de ogen van Roth, voor wie het georganiseerde geweld een vanzelfsprekend element vormt van zijn soldatenleven. Wallner: "Ik geloof dat wij ons in benarde tijden niet politiek of historisch gedragen. Je denkt er niet over na of wat je doet er later leuk uitziet in de geschiedenisboeken. Als je als overwinnaar in een stad kunt leven, dan leef je als een overwinnaar in een stad. Eigenlijk is het apolitieke het politieke aan dit boek. Er zijn duizenden historische beschouwingen geschreven over de Tweede Wereldoorlog, maar analyse is niet de taak van deze roman. Als het mij lukt om iemand emotioneel bij mijn verhaal te betrekken door de juiste beelden op te roepen, dan heeft mijn roman zijn taak volbracht."

Bas de Rue is redacteur van het Duitslandweb.

Michael Wallner - April in Parijs. Oorspronkelijke titel: April in Paris
Uitgeverij De Bezige Bij, Amsterdam 2006, € 17,90
ISBN 90 234 2201 5

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/2558/omstreden-lichtheid-in-het-bezette-parijs>